

gent' i 'de bestiar'. En llengua d'oc també en trobadors de mj. o fi S. XII i prosa de princ. del XIII: *tropel* (de xicotes): «planhion en un *tropel* / tres tozas, en chantan, / la desmezur' e'l dan, / qu'à pres joys e solatz», en Bornelh; «gruas --- en grans *tropels*» en el *Bestiari*. I el derivat «ab sol' un' *atropelada*» en Marcabré ('ajuntament' lúbric) (Appel, *Chr.*, 63.7, 125.57, 64.48).

Tropel en les llengües de França, Sud i N., és el normal diminutiu d'un substantiu *trop*, de sentit igual o semblant; bastant antiquat pertot, però preexistent: en francès [S. XII] només en l'aplicació adverbial 'molt' (més tardanament, com avui, 'massa'), però que de primer havia significat 'grup de bestiar, ramat' (fr. mod. *troupeau*). I en llengua d'oc n'hi ha encara un parell de casos, en textos en prosa, amb el sentit de «troupeau»,¹ ben aclarit pel b. ll. gallicà *troppus* de la *Lex Alamannorum* (Ss. VII-VIII) en la frase *in tropo de jumentis*.

La realitat indubtable és que la pàtria d'aquesta família lèxica és França i només França, amb probable extensió a la Itàlia lombardo-carolíngia, d'on l'it. *tropo* adv. i adj. (*tropo*, *tropo*), ja documentat abans del 1300 (Dante, Boccaccio, *Novellino* etc.). En cast. i port. *tropel* és segur manlleu de França, no sols perquè no apareix fins c. 1300 (cast., i *Cantigas* d'Alf. X), sinó per l'òbvia raó fonètica, i per la total absència, en aquestes llengües, del primitiu. Ja veurem que el fr. *troupe* (d'on *tropa* hispànic etc.) és molt més tardà i creació interna francesa.

L'etimologia germànica establerta per Storm (*Rom.* I, 1872, 490) s'admet generalment, tot i que presenta una obscuritat semàntica: tant l'ags. *throp* com l'esc. ant., frisó i b.-al. ant. *þorp*, i l'a.-al. ant. i mod. *dorf*, signifiquen només 'poble, llogaret', o bé secundàriament, 'mas, pagesia'; i el gòt. *þatūrp* (pron. *þōrp*) només consta en un sentit més desviat, 'camp de conreu'. Tanmateix, és cert que, en certs dialectes alemanys, el mot pren el sentit de 'aplec o agrupament de la gent d'una població'; i en dialectes escandinaus, segurament passant per això mateix, ha arribat també al valor de 'munició, multitud' i 'ramat'.

Pel que fa a la llengua dels francs, no en tenim cap text, i els textos en la dels neerlandesos i el baix alemany, parlars bastant afins a aquella, comencen més tard que les dates dels francs, merovingis i carolíngis, i no s'hi identificaven del tot; admetre, doncs, que aquestes innovacions semàntiques també s'havien produït en ll. frànica, i abans, no sols és ben possible, a la vista del conjunt germ. documentat, sinó ben versemblant, vistos els costums polítics de les gents teutòniques. En l'aspecte fonètic, la transposició *θROP* està ben documentada, com a normal en anglo-saxó —car una variant *þorp*, després generalitzada en anglès mitjà, és tardana i es creu deguda a intrusió escandinava—, i el vocalisme originari fou pertot ð (per a *troupe* veg. infra). En conclusió hem d'acceptar aquesta etimologia germànica, com es fa generalment (Gamillscheg, *Rom. Germ.* I, p. 195; REW, 8937 etc.).

DERIV.: *Tropell* [fi S. XIV, Eiximenis, supra]; en

la tradició lexicogràfica des del DTo. 1647: «*tropell de gent*: turba, caterva, multitud» (Belv. hi marca esbiaixadament un matís amb «moviment accelerat y modo d'algunes coses»; Dfa.: «--- que es mouen desordenadament»); de fet, però, no és sols noció de moviment.

També n'enclou d'altres: a) de multitud en tant que té aquell matís, així en vells romanços bandolerescs (com el no recent del *Becaina*): «l'endemà 'l perseguem - ab gran *tropell*, / que si podem haver-lo - mala per ell», *Romllo*. (MilàF, 126.41). I en estils gens suspects de calc castellà: «campanars d'iglésies, de capelles, / s'ericen dins del cel, amb una creu dessús, / hom diria gegants pastòs, / a fins el cap armats d'espases, / que guarden un *tropell* de cases», «mi'ci una vaca i el seu petit vedell, / que guimbaran amb el *tropell*» (no cal dir que no és 'ramat', però sí 'munició de caps'), Saisset (*Catal. d. R.*, 159, 245).

En el Princ., és dels millors: «Els clavà en terra, amb el surt de la primera sorpresa, un *tropell* d'homes decidits, que desembocaren de les cases veïnes amb l'escopeta encarada, sorrudament, a punt de fer foc: —alto al sometent!»; «els cossos, mutilats --- els destapaven, perquè els veïes la gent, que girava els ulls esgarrifada; i anava amb ells un *tropell*² de dones, que demanaven venjança per a aquells fills de mare ---», Coromines (*Silèni*, VIII, 115; xv, 190; també *Hores d'A. S.*, 48.18, text en *XAMOS*). Marcant el matís de 'moviment tumultuós', i eventualment aplicat a coses: «la flor de la meva joventut caurà, perquè surti la fruita madura: el *tropell* de saba del meu esperit s'escamparà harmònicament per les meves obres», Coromines (un de molts bocins antològics del seu carteiç encara inèdit amb la promesa, sovint tan vident com poemàtic, 28-ix-1900).

b) De la noció de moviment tumultuós es ve a la segona acc. del Dfa., 'greu pertorbació de l'estat normal d'una persona o cosa': «Els *tropells* que ha sofert Espanya», d'una cançó que el DAg. data a Lleida 1824. Parla el «celurgia»: «—Ara n'í vuy receptà---; / la primera cullerada - un *tropell* n'í va causà / ---», *Romllo*. (MilàF, 416). «No 't dic que d'amagat d'ell! / GRA. Aixís callo. COME. Quin *tropell*! / Si l'avi, ell, o la mare / ho haguessin sols olorat!», Pitarra (*L'Esq. de la Torratxa*, Gat. I, 36).

D'obres de barcelonins com Coromines o Russinyol: «--- tus força de vegades, als dematins, i avui ha tingut un fort *tropell*; pro jo trobo que pel demés està bé» (31-x-1902, donant notícies a la jove muller, que ha d'ajudar-lo a mantenir la família, en la seva escola de Madrid; l'interessat, oncle i pare adoptiu d'ella, hi acotà: «això del *tropell* no és pas veritat»). «En rebre la nova d'haver estat l'hereu enterrat en vida --- li havia agafat un *tropell* que, abatut i decandit com estava, el va dur, en pocs dies de malaltejar, a les portes de la mort», id. (*Silèni* XVII, p. 215). «A lo que porten quatre riços, quan els reguen amb vanitat, i dels *tropells* que van costar-los-hi ab en Ramonet, al Sr. Pau i a un bè», Russinyol (*L'Auca del Sr. Esteve* I, § 6, 161).